

STYLOVÉ HODNOCENÍ JAZYKOVÝCH PROSTŘEDKŮ PŘI VÝUCE ČJ SE ZAMĚŘENÍM NA HOVOROVOST

Stylistic Evaluation of Linguistic Devices in Czech Language Teaching with a Focus on Colloquialism

Radka Holanová

Abstrakt: Hovorovost a hovorové jazykové prostředky představují obtížně definovatelný a proměnlivý fenomén, jenž je mezigeneračně i kontextově nejednoznačný. Pojem „hovorová čeština“ je v lingvistických příručkách i v učebnicích užíván různě a jeho výklad zůstává rozrůzněný. I přes absenci explicitních požadavků v rámcových vzdělávacích programech je téma v učebnicích českého jazyka zastoupeno, avšak často nedostatečně a bez kontextu. Pedagogové i studenti jej mnohdy vnímají vágně, zaměňují je s nespisovností nebo mluveností. Přes tuto nejednoznačnost je téma důležitým nástrojem pro rozvoj jazykového citu a vědomého užívání jazykových prostředků. Výuka zacílená na hovorové jazykové prostředky by měla vycházet z komunikační praxe a reflektovat posuny v úzu.

Klíčová slova: hovorovost; hovorová čeština; jazykové prostředky; stylové hodnocení; výuka češtiny; mluvenost

Abstract: Colloquialism and colloquial language means represent a difficult-to-define and variable phenomenon that is ambiguous both across generations and within different contexts. The term „colloquial Czech“ is used variably in linguistic manuals and textbooks, with its interpretation remaining diverse. Despite the absence of explicit requirements in the framework educational programs, the topic is included in Czech language textbooks but often inadequately and without sufficient context. Teachers and students frequently perceive it vaguely, confusing it with non-standard language or spoken forms. Despite this ambiguity, the topic is an important tool for developing linguistic sensitivity and the conscious use of language elements. Teaching focused on colloquial language means should be grounded in communication practice and reflect shifts in usage.

Key words: colloquialism; colloquial Czech; language means; stylistic evaluation; Czech language teaching; spoken language

Úvodem

Hovorovost či *hovorové jazykové prostředky* jsou kategorie obtížně uchopitelné, proměňující se v čase a lišící se mezigeneračně.¹ Jedná se o „těžko uchopitelný fenomén“ (Schneiderová, 2020, s. 86). Na hranicích či rozpětí *hovorovosti* se neshodnou mnozí lingvisté, dokonce (zcela logicky) ani autoři slovníků. (Srov. např. notoricky známý příklad – výraz *kluk*, který SSČ hodnotí jako hovorový, SSJČ jako obecněčeský.)

Pojem *hovorový* je nejednoznačný, pojmu *hovorová čeština* se užívá nejednotně (hovorová varianta nebo vrstva spisovné češtiny, hovorová forma jazykového projevu, jedna z existenčních forem spisovné češtiny apod., viz níže). O to obtížnější je didaktické ztvárnění této problematiky.

V rámcových vzdělávacích programech není tento pojem vyžadován, problematika je formulována pouze obecně: *různé variety českého jazyka, slohová charakteristika výrazových prostředků* (RVPG), *žák rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary, odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru* (RVPZ).

Přes veškerou rozostřenost a nejednoznačnost a přes podobu RVP se v učebnicích českého jazyka termín *hovorovost/hovorová čeština* stále objevuje. Jedná se o učivo obtížně hodnotitelné, které prakticky nelze známkovat, s čímž současná školní praxe převážně stále ještě neumí pracovat. Učiteli je toto téma spíše opomíjené, resp. pojímané až na výjimky formálně. Jde ovšem o zajímavou kategorii podněcující diskusi, velmi důležitou pro uvažování o jazyce, pro tříbení jazykového citu a rozvoj vědomého užívání jazykových prostředků.

1. Pojetí hovorovosti v odborné literatuře

Jednotlivá pojetí hovorovosti shrnula podrobně např. Schneiderová (2020).² My zde z jejího přehledu vybereme jen několik příkladů: Zatímco Bělič (1958, 1959) vidí hovorovou češtinu jako reálný útvar, v němž je spatřována budoucnost, Daneš

¹ Zajímavá diskuze na toto téma proběhla 28. 5. 2024 v rámci *Dne češtiny* organizovaného Filozofickou fakultou UK. (Radka Holanová (PedF UK), Michaela Lišková (ÚJČ AV ČR), Kamila Mrázková (ÚJČ AV ČR), Jakub Žytek: Stylové hodnocení slov a textu v 21. století. Kampus Hyberská. Odtud také přebíráme některé úvahy.

² Více viz též Hoffmannová, 2013. Samostatným, i když těsně přimknutým problémem je pak vymezení hovorového stylu, přehledně viz Hoffmannová, 2017.

(1988) popírá existenci hovorové češtiny i jako samostatné ucelené vrstvy v rámci spisovné češtiny, považuje ji za chiméru, zbožné přání. S postupným rozvolňováním Havránkova hovorového jazyka (1932) mohl být pojem hovorovost chápán mimo jiné jako prostředek zmírnění napětí mezi kodifikací a územ (Nebeská, 2017). Čechová (1996, s. 225) vnímá hovorovost jako součást celé škály spisovného jazyka, kdy spisovný jazyk pojímá jako „celé jazykové spektrum od knižnosti až po tzv. hovorovost, tj. prostředky živé, systémové, noremní, avšak nejen kodifikované“. Podle Hrbáčka (1995) se hovorový jazyk pohybuje na pomezí spisovnosti a vylučuje výrazy knižní.³

Ve *Slovníku nespisovné češtiny* (2009) je hovorová čeština definována jako něco, co „vyplňuje přechodný prostor **mezi** spisovným a nespisovným jazykem.“ Přesto je dále uvedeno, že jde o „mluvenou podobu **spisovného** jazyka, užívanou v polooficiálních nebo neoficiálních mluvených projevech.“ (Hugo a kol., 2009, s. 11, zvýraznila R. H.).

V úzu je však běžné vnímat hovorovost spíše jakožto synonymum k mluvenosti (viz dále).

Nejen z výše zmíněných informací je patrné, že adjektivum *hovorový* je „víceznačné, z tohoto důvodu je termín hovorová č. často odmítán“ (Nebeská, 2017). Ve *Stylistice mluvené a psané češtiny* (2016) je termín hovorový/hovorovost dokonce zcela ponechán stranou. Autoři si tím kladou za cíl vyhnout se asociacím „na značně rozšířené pojetí hovorovosti stavěné proti spisovnosti.“ Nezabývají se ani celkovým problémem s definováním hovorové češtiny.

V nově vznikajícím Akademickém slovníku spisovné češtiny⁴ (ASSČ) je tato problematika řešena zavedením termínů/zkratk *kolokviální/kolokv.*⁵ a *kolokviální vyšší/ kolokv. vyš.*⁶

2. Problematika na úrovni vysokoškolské výuky

V roce 2013 publikovala Hoffmannová článek, v němž vychází ze svých zkušeností z výuky. Popisuje, že studenti používají termíny hovorovost, hovorový jazyk, hovorová čeština zcela nediferencovaně jako veškeré způsoby vyjadřování, které se jim nezdaří úplně spisovné. To velmi přesně odpovídá stavu, jež také

³ Hrbáček je zastáncem hovorové češtiny jako samostatného útvaru (srov. Schneiderová, 2020).

⁴ <https://slovníkcestiny.cz/uvod.php>

⁵ kolokviální výraz; kolokviálně (jako kolokviální označujeme slova a významy, které jsou typické pro každodenní vyjadřování a zároveň v něm nepůsobí zhruběle; tradičně se označují jako nespisovné)

⁶ kolokviální výraz směřující k bezpříznakovému užívání (jako kolokviální vyšší označujeme kolokviální slova a významy, které se poměrně často užívají i v komunikačních situacích, v nichž se přednostně užívá spisovná čeština; v těchto situacích působí jako méně formální, stylově nižší)

dlouhodobě vnímáme u našich studentů na Pedagogické fakultě UK, a to ať už se jedná o vyjadřování při seminární výuce, v seminárních pracích, u ústních dílčích zkoušek či u státních závěrečných zkoušek. Přestože jsou studující poučeni odbornou literaturou v seminářích ze stylistiky i z předchozích seminářů lexikologie, i tak používají výraz vágně, rozostřeně, převážně s významem „co je mluvené“ nebo „co není úplně spisovné“. I když se termín naučí, používají jej dále neterminologicky.

V následujícím úryvku z bakalářské práce pozorujeme směšování či zaměňování nespisovnosti a hovorovosti:

Nespisovné a expresivní výrazy

Jak již bylo zmíněno v podkapitole o morfologii, užívaný jazyk se dá obecně označit za spisovný. V textu však můžeme narazit na velké množství kolokvialismů a hovorových frází: nehrnout se do sňatku, představovat trochu jiný kalibr „abychom však byli féroví“, „profrčet“, „vychytávka“, „mezi dospěláky.“ „naši borci v Athénách nestarovali.“, „nadupaný model“, „největší trháč“, „romantik každým coulem“^{7, 8}

V průběhu studia u studujících vidíme, že jim často chybí cit pro hodnocení lexémů, a to i na úrovni spisovnost – nespisovnost, často zaměňují jednotlivé příznaky (např. *knižní* – *archaické*, apod.). Potřebují oporu, která by jim umožnila ověřit si vlastní hodnocení, ovšem nevyhledávají ji s nadšením. Při práci se slovníky jsou zmateni, pracují mechanicky, neumí k zjištěným údajům přistupovat kriticky. Když je potřeba, neumí projeviti vlastní úsudek, případně se bojí jej vyjádřit. Např. jako knižní označila studentka v diplomové práci mimo jiné následující výrazy, protože tak byly popsány ve slovnících. Na tomto hodnocení by se však zřejmě mnozí uživatelé jazyka neshodli: *zóna* (ASCS, SSJČ), *areál* (ASCS, SSJČ), *přínos* (SSJČ), *skloubení* (SSJČ, SSČ), *řetězec* (SSJČ, SSČ). Dále se vyskytují knižní adjektiva *předchozí* (SSJČ), *inspirativní* (ASCS, SSJČ), *podmíněný* (SSJČ, SSČ) a *stabilní* (SSJČ, SSČ).⁹

⁷ BP obhájena na KČJ PedF UK, anonymizováno, kráceno.

⁸ Pro srovnání uvádíme dostupná stylové hodnocení lexémů ve vybraných slovnících: hrnout se do něčeho (expr. SSČ, SSJČ), férový (hovor., SSČ), frčet (expr. SSJČ, hovor. SSČ), dospělák (kolokv. vyšší ASSČ), borec (SSJČ hovor., expr. ASCS, kolokv. vyšší ASSČ), trháč (ob. SSČ, slang. SSJČ), každým coulem (hovor. SSČ, ob. SSJČ).

⁹ DP obhájena na KČJ PedF UK, anonymizováno, kráceno.

3. Zpracování problematiky v učebnicích

Komplikovanost a nejednoznačnost se promítá i do zpracování v učebnicích.¹⁰ Problematika stylového hodnocení slov bývá v učebnicích zařazována do kapitol (či tematických celků) *Obecné výklady o jazyce a Slovní zásoba a význam slova*. Autoři ovšem málokdy využijí celý potenciál tématu. Ve slohových oddílech učebnice pak téma většinou vůbec nenajdeme. (Oddělenost jazykové a slohové výchovy ostatně patří mezi jedny z hlavních nedorozumění výuky českého jazyka a slohu.)

V učebnici SPN pro 6. ročník (s. 12) jsou charakterizovány hovorové prostředky takto: *Na druhé straně do spisovné češtiny pronikají prostředky nové, které mají často původ v nespisovném vyjadřování. Mluvíci je však už za výrazně nespisovné nepovažují a užívají je zejména v projevech mluvených, ale i v projevech psaných, méně oficiálních; jsou to prostředky hovorové (zubař, koukat, jdem, legrační).* Učebnice jako jedna z mála pracuje s delším jazykovým kontextem, kdy žáci mají určit a zdůvodnit, který ze dvou mluvených projevů je vhodnější pro uvedení pohádky v ranním dětském televizním pořadu:

- a) *Ahoj, holčičky a kluci. Už jste se vzbudili? Tak se teď pěkně posadte a společně se podíváme na moc hezkou kreslenou pohádku o Sněhurce.*
- b) *Dobré ráno, dívky a chlapci. Již jste procitli? Nyní usedněte a společně zhlédneme velice pěknou kreslenou pohádku o Sněhurce.*

V Českém jazyce 6 (Nová škola, s. 10) v kapitole *Útvary národního jazyka* jsou jako příklady *hovorové vrstvy spisovné češtiny* uvedeny výrazy *kluk, holka, pololetky*.

V učebnici pro 6. třídu z nakladatelství Fraus (2012, s. 103) se autoři omezují na konstatování, že spisovný jazyk je vzhledem ke svým funkcím bohatý a rozvinutý. Hovorová vrstva či hovorové jazykové prostředky vůbec nejsou zmíněny.

V Učebnici z nakladatelství Fraus pro 8. roč. (2014, s. 101) se v kapitole *Obecné výklady o jazyce (Útvary českého jazyka a jazykové kultura)* píše, že „v mluvených spisovných projevech se užívá hovorových slov.“ Dále jsou však jako příklady uvedeny jiné jazykové *prostředky* než lexikální (*děkuju, oni píšou, kupuju, oni můžou*). Žák tedy buď nemá představu o tom, které ze slov by mohlo být hovorového rázu, nebo bude považovat hovorové tvary slov za hovorová slova.

Ve stejné učebnicové řadě je v učebnici pro 9. roč. (2015, s. 20) výběr zaměřený pouze na hovorová slova: *písemka, základka, ředitelovat, motorka, garsonka, koukat*

¹⁰ Jedná se pouze o výběrovou sondu, neboť cílem nebylo procházet všechny učebnicové řady.

se.¹¹ Definuje je jako slohově zabarvená slova na hranici spisovné češtiny, která patří do spisovné slovní zásoby, ale jejich užití v některých situacích není úplně vhodné. Vzhledem k zařazení do kapitoly *Slovní zásoba a význam slova, Rozvrstvení slovní zásoby* je takový výběr vhodný a logický.

V učebnici českého jazyka pro 8. roč. od nakl. Taktik se jako příklady hovorových výrazů chybně uvádí *míň* a *kupujou*.

V učebnici pro 8. roč. nakl. Alter (2000, s. 165–167) oceňujeme uvedení hovorových výrazů v delším jazykovém kontextu (*Lákavé pozvání*) a práci se slovníky navazující na tento text: *Vyhledejte v SSČ následující slova a napište, v kterém z významů jsou v textu užita. Podle SSČ zjistěte, zda jsou v tomto kontextu hovorová (hovor.), nebo obecně česká (ob.): (dělat) fóry, fakt, prima, kecá.*

V Českém jazyce 9 (Alter, 2001, s. 174) se jako příklad hovorových prostředků uvádí: *kluk, kytká, z něj, pozoruju, líp, kilo, zdravotka, (počítačová) myš, e-mailovat.*

V učebnici Český jazyk a komunikace pro SŠ (nakl. Didaktis) v kapitole *Útvary národního jazyka* (1. díl, s. 17) a v kap. *Vrstvy slovní zásoby* (2. díl, s. 44) jsou uvedeny tyto hovorové prostředky:

Hovorová slova: prima, zubař, nakousnout (např. nové téma), mobil

Hovorové hláskoslovné varianty: kolíbat, taky místo kolébat, také

Hovorové koncovky: píšou, můžu, o sáčkách místo píší, mohu, o sáčcích

Slovesné vazby se 4. pádem: použít něco místo použít něčeho

Volnější větná stavba, neužívání přechodníků a trpného rodu, menší pestrost spojek.

K procvičení je zařazen úkol, kdy mají žáci roztrdit jazykové prostředky do tabulky podle toho, jestli jsou knižní, neutrální či hovorové: *bezva, jestliže, kěž, kočka, líce, lidi, lítat¹², malér, rychle, schovat se, sličný, zulíbati.*

V učebnici *Komunikace a sloh* (pro SŠ) od nakl. Fraus (2009, s. 71) se uvádí: *Pro slovní zásobu prostěsdělovacího stylu je charakteristická mj. vrstva hovorových slov a frazémů (často „módních“) stojících na pokraji spisovnosti (tzv. kolokvialismů) – např. je to v pohodě, je to super, je to úlet, to nemusím, to neřeším, nemám s tím problém...*

Velmi podrobně a komplexně jsou zpracovány *Hovorové prostředky spisovného jazyka* v Kostečkové učebnici ČJ pro 1. roč. gymnázií (SPN, 2009, s. 25n.). Autor

¹¹ Výraz *koukat se* je v SSJČ jako ob., v SSČ jako hovor. U ostatních výrazů nalezneme ve slovnících či v korpusu oporu pro zařazení k hovorovým prostředkům.

¹² SSČ: hovor., SSJČ: ob.

charakterizuje typické prostředí, v němž se tyto prostředky užívají, a přisuzuje je všem jazykovým vrstvám. Ze zmíněných prostředků vybíráme pouze některé: *mlíko, ulejšvat se*¹³, *líp, zasedačka, pololetky, můžu, děkují, nakupujem, když by to bylo možné, dneska, teda, moc, nákladák, bydlí v ulici, co se tam teď kope...* I zde bohužel chybí ukázka použití prostředků v konkrétní situaci, v jazykovém kontextu.

Z uvedených ukázek je tedy patrné, že v některých učebnicích se pracuje pouze s hovorovými lexikálními prostředky, v jiných se jejich autoři neomezují pouze na lexikální rovinu a uvádí příklady i z rovin ostatních. Občas ovšem dochází k jejich nevhodnému zaměňování.

Ve většině učebnic jsou však uvedeny jen izolované příklady bez kontextu.

Celkově pozorujeme, že v učebnicích je z hlediska problematiky slovní zásoby věnováno více prostoru spíše obecné češtině, nářečí, expresivitě či hledání významových vztahů mezi slovy (zejm. antonyma, synonyma).

Závěrem

Stále směřujeme k ideji, že máme žáky vést k tomu, aby obstáli v jednotlivých komunikačních situacích, že je vhodné vést výuku komunikačně, ale z rozhovorů s učiteli v zásadě vyplývá následující:

- 1) Na podrobné hodnocení jazykových prostředků na ose spisovnost – nespisovnost při výuce nezbyvá dostatečný prostor. Problematika je pojímána spíše mechanicky, formálně, zjednodušeně a s ohledem na hodnocení písemných maturitních prací, např.: *Nespisovné prostředky smějí být jenom v přímé řeči.*
- 2) Ve výuce se promítá rozkolísanost problematiky a nejistota samotných pedagogů. Učitelé mnohdy raději přikývnu, když žák označí prostředek jako hovorový, přestože se zřetelně jedná o nespisovný prostředek.¹⁴

Naskýtá se otázka, jestli je v současné době nutné jazykové prostředky z hlediska spisovnosti/hovorovosti vůbec rozlišovat, jestli nestačí „adekvátnost jazykového prostředku komunikační situaci“. Schneiderová svůj text (viz výše) uzavírá postřehem pro školní praxi. Přestože současná kodifikace neodpovídá vždy současnému úzu, je podle jejího soudu důležité „zachovat terminologii, jež v českém lingvistickém prostředí má svoji tradici a vychází ze specifické jazykové situace, v níž se střetává psaná podoba spisovného českého jazyka, ale také mluvená spisovnost a nespisovnost.“ Vnímá potřebu věnovat „více pozornosti rozpětí českého národního jazyka, jeho

¹³ *mlíko* – SSČ: neuvádí, SSJČ: ob., *ulejšvat se* – slovníky tuto hláskovou podobu neuvádí. Výběr považujeme za nepřilíš vhodný.

¹⁴ Děkuji dr. Doležalové za sdílení zkušeností a postřehů z praxí a následků.

rozdílení, ovšem nikoli deklarativně, ale prostřednictvím živé komunikační praxe, jak mluvené, tak psané; důsledněji se věnovat tomu, aby studenti i mluvenost chápali diferencovaně a psanost pojímali jako odlišnost od mluvenosti.“ (Schneiderová, 2020, s. 92) Shoduje se tak do jisté míry s Hoffmannovou (2013, s. 134n.), která si sice netroufá „zformulovat žádný převratný koncepční a terminologický návrh“, ale považuje za užitečné věnovat více pozornosti mluvenosti jakožto komplexní kvalitě a vztahu mluvenosti a psanosti.

K tomu dodejme:

Hraniční neostrost a nejednotnost výkladu termínu může být východiskem k tomu, abychom při výuce nepracovali mechanicky. Učitelé by neměli ulpívat na termínu, ale mohou se věnovat vhodnosti, přiměřenosti, funkčnosti jazykového prostředku v komunikační situaci, kontextu, mohou vycházet z funkce komunikátu a cíle produktora, zohlednit symetričnost či asymetričnost komunikace atd. (viz též Havlíčková a kol., 2023).

Vyučující by měli být dostatečně poučeni o charakteru a složitosti této problematiky, neměli by učivo pojímat dogmaticky. Téma jim umožňuje zajímat se o to, jak jednotlivé jazykové prostředky vnímají studenti, v jakém kontextu by je ještě použili, a kde naopak už ne, případně mohou jejich postoj mírně a s porozuměním korigovat.

Vzhledem k nejednoznačnosti termínů navrhujeme raději se vyhnout pojmu *hovorová čeština*, ale spíše používat termín *hovorové jazykové prostředky*, nezaměňovat je ovšem s hovorovými slovy, příp. seznámit žáky s pojmem *kolokviální*.

Doporučujeme pracovat se slovníky a hledat v nich oporu, i když nejsou jednotné. Právě ona nejednotnost může studentům ukázat zajímavost tématu a posuny ve vyjadřování. Výhodné je také pracovat s jazykovými korpusy a ukazovat typické výskyty jazykových prostředků (viz např. Šormová, Šebesta, 2019). Učitelům i studentům to mimo jiné umožní neuvažovat jen v intencích spisovnost – nespisovnost, nýbrž názorně demonstrovat, že slovník ne vždy reflektuje úzus. Je zajímavé společně pozorovat, kam se úzus posouvá.

Jak píše Schneiderová (2020), hranice mezi spisovností a nespisovností trápí lingvisty dodnes. Pro učitele to může být podnět k diskuzi se studenty.

Literatura

- BĚLIČ, J. (1958): Vznik hovorové češtiny a její poměr k češtině spisovné. In: *Československé přednášky pro IV. mezinárodní sjezd slavistů v Moskvě*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, s. 59–71.
- BĚLIČ, J. (1959): Bojujme za upevňování a šíření hovorové češtiny. *Český jazyk a literatura*, roč. 9, s. 433–441.

- ČECHOVÁ, M. (1996): Spisovnost z hlediska školy. In: ŠRÁMEK, R. (ed.): *Spisovnost a nespisovnost dnes*. Brno: Masarykova univerzita, s. 223–226.
- DANEŠ, F. (1988): Pojem „spisovného jazyka“ v dnešních společenských podmínkách. In: BRABCOVÁ, R. – ŠTÍCHA, F. (eds.): *Dynamika současné češtiny z hlediska lingvistické teorie a současné praxe*. Praha: Univerzita Karlova, s. 21–29.
- HAVLÍČKOVÁ, S. a kol. (2023): *Metodická příručka Český jazyk a literatura. Od zadání k hodnocení žákovských textů*. Praha: Národní pedagogický institut České republiky. online dostupné na: <https://www.projektsypo.cz/modely-sys-temu-profesni-podpory-a-metodicke-prirucky/prirucky-kabinet-cesky-jazyk-a-literatura.html>
- HAVRÁNEK, B. (1932): Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura. In: HAVRÁNEK, B. – WEINGART, M. (eds.): *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Praha: Melantrich, s. 32–84.
- HOFFMANNOVÁ, J. (2013): Česká hovorovost a hovorová čeština (v kontextu dalších slovanských jazyků). *Slavia*, roč. 82, s. 125–136.
- HOFFMANNOVÁ, J. (2017): Hovorový styl. In: KARLÍK, P. – NEKULA, M. – PLESKALOVÁ, J. (eds.): *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. [online]
- HOFFMANNOVÁ, J. – HOMOLÁČ, J. – CHVALOVSKÁ E. a kol. (2016): *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia.
- HRBÁČEK, J. (1995): Hovorová čeština. In: HASIL, J. (ed.): *Přednášky z 34. a 35. běhu Letní školy slovanských studií*. Praha: Pražská imaginace, s. 53–61. https://books.ff.cuni.cz/wpcontent/uploads/sites/14/2019/07/KORPUSY_V_JAZYKOVEM_VYUCOVANI_upd_2.pdf
- HUGO, J. a kol. (2009): *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost, historie a původ slov*. Praha: Maxdorf.
- NEBESKÁ, I. (2017): SPISOVNÁ ČEŠTINA. In: KARLÍK, P. – NEKULA, M. – PLESKALOVÁ, J. (eds.): *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. [online].
- SCHNEIDEROVÁ, S. (2020): Hovorovost v lingvistické teorii a současné komunikační praxi. In: *Jak je důležité mítí styl*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, s. 81–94.
- ŠORMOVÁ, K. – ŠEBESTA, K. (2019): *Korpusy v jazykovém vyučování* (open access)

PhDr. Radka Holanová, Ph.D.

Katedra českého jazyka Pedagogické fakulty UK v Praze
radka.holanova@pedf.cuni.cz